

Cvičebnice biblické hebrejštiny

Martin Prudký

Cvičebnice biblické hebrejštiny

Martin Prudký

Vydala Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum
www.karolinum.cz, redakcenk@ruk.cuni.cz
Praha 2022
Sazba Martin Prudký
Obálka Jan Šerých
Třetí vydání (v Karolinu první)

© Univerzita Karlova, 2022
© Martin Prudký, 2022

ISBN 978-80-246-5348-8
ISBN 978-80-246-5403-4 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Obsah

Předmluva	11
Seznam zkratk	15
LEKCE 0	19
Abeceda – grafické znaky souhlásek (K 1–2; W A; S 1.1–3).....	19
Moderní tvar a psací kurziva týchž písmen:.....	21
Abeceda – grafické znaky samohlásek (K 8; W A; S 1.2).....	23
Pravidla přepisu do latinky.....	24
LEKCE 1	25
Abeceda – souhlásky a samohlásky.....	25
a) souhlásky a plné samohlásky (K 7–9; W C; S 2–4).....	25
b) pahlásky (K 11–12; W 5; S 4.1).....	25
c) nehláska – šewa‘ quiescens (K 11; W 5.1; S 4.2).....	25
d) qāmeš ḥatuf (K 8.1.B; W 7; S 8.4).....	26
e) pataḥ furtivum (K 10; W 12; S 9.4).....	26
Souhlásky jako podklady samohlásek – matres lectionis (K 7; W 1; S 3.1).....	26
Artikulační značky.....	27
Dageš (K 13; W 8; S 5.2).....	27
a) dageš lene.....	27
b) dageš forte.....	27
Grafické značky.....	27
Mappiq (K 14.1; W 9; S 5.1).....	27
LEKCE 2	30
Masoretské poznámky k textu.....	30
qərē’ – kəṭīb (K 15; W 15; S 7.1).....	30
qərē’ perpetuum (K 15; W 15; S 7.2).....	31
Slabiky (K 18; W 2; S 8).....	32
Základní pravidlo o slabikách.....	32
Značky.....	34
a) meteg (K 14.5; W 3; S 6.1).....	34
b) maqqef (K 14.3; W 6; S 6.2).....	34
Přízvuk, akcenty (K 16–17; W 13; S 6.3).....	35
Osobní zájmena samostatná (K 27; W 28; S 11.1).....	35
LEKCE 3	37
Spojka ʾ (K 85.2; W 21; S 13.1).....	37
Gramatický člen (K 35; W 16; S 12.1).....	37
Nominální tvary.....	38
Koncovky (K 36–40; W 19, 20, 23; S 16).....	38
Zbytky pádů – akuzativ směrový (K 41; W 35; S 16.3).....	39
Nepravidelná nomina (K 45; W 30; S 21).....	39

LEKCE 4.....	42
Zájmena osobní přívěsná – sufixy (K 28 a 30; W 28; S 11.2 a 17).....	42
Ostatní zájmena (K 31–34; W 32; S 11.3–4).....	43
Nomina segolata (K 44.6; W 44; S 18).....	44
Proklitické předložky (K 84; W 17; S 12.3.1–12.4.1).....	44
Adnominální vazba, determinace (K 42; W 23; S 45.1–2).....	45
Adnominální vazba a přístavek – apozice (S 45–46).....	45
Adjektiva (K 46–47; W 18 a 36; S 47.1).....	46
LEKCE 5.....	49
Úvod do syntaxe: nominální věta.....	49
Souhrnné opakování.....	50
LEKCE 6.....	53
Kmenosloví (K 36; S 24.1).....	53
Sloveso (verbum) – úvod (K 51–53; S 24).....	55
Aformativní konjugace – koncovky osoby, čísla a rodu (K 53–54; W 29; S 27).....	55
Qal – aformativní konjugace (perfectum) (K 53–54; W 29; S 27).....	55
Qal – infinitivy (K 64; W 42; S 28.1).....	56
Užití infinitivu constructu (S 49.3).....	56
Qal – participium (K 65; W 34 a 46; S 28.2).....	56
Užití participia (S 49.1).....	57
LEKCE 7.....	60
Pravidelné sloveso (verbum firmum).....	60
Preformativní konjugace (imperfectum) obecně (K 53; W 39; S 25.2).....	60
Slovesné kmeny – qal.....	60
Qal – preformativní konjugace (imperfectum) (K 53; W 39; S 25).....	60
Qal – imperfectum consecutivum (nativum) (S 25.4).....	61
Qal – imperativ (K 63; W 40; S 26.1).....	61
Qal – jussiv (K 61; W 48; S 26.2.1).....	61
Qal – kohortativ (K 62; W 48; S 26.2.2).....	61
Qal – slovesa stativní (stavová) (W 50).....	63
Formativy určitých tvarů slovesných – obecný přehled.....	63
LEKCE 8.....	67
Slovesné kmeny – nif'al (K 52; W 52; S 30).....	67
Vyšší slovesné kmeny – intenzivy: pi'el, pu'al, hitpa'el.....	69
LEKCE 9.....	75
Vyšší slovesné kmeny – kauzativy: hif'il a hof'al (K 52; W 55–56; S 32).....	75
Morfémy důležité k analýze slovesného kmene (přehled):.....	79
LEKCE 10.....	82
Užití slovesných tvarů určitých (S 48.1; ST 4.7).....	82
Přehled základních vztahů (bez zahrnutí vazeb):.....	83
Souhrnné opakování.....	85
LEKCE 11.....	88
Laryngální slovesa (K 69–71; W 69.71–72; S 34).....	88
Slovesa primae laryngalis – פ' (K 69; W 69; S 34.1–2).....	88
Číslovky (K 48–50; W 83; S 22).....	90

LEKCE 12	96
Slovesa mediae laryngalis – עִר (K 70; W 71; S 34.3)	96
Slovesa tertiae laryngalis – לִיר (K 71; W 72; S 34.4)	98
LEKCE 13	103
Slabá slovesa – třída פִּיא (K 73; W 70; S 35)	103
Slabá slovesa – třída פִּי (K 72; W 67–68; S 36)	104
LEKCE 14	110
Slabá slovesa – třída פִּיו (K 75; W 75; S 37–38)	110
sloveso ידע	111
sloveso הלך	111
LEKCE 15	117
Slabá slovesa – třída לִיא (K 74; W 73; S 40)	117
Vícenásobně slabá slovesa ירא יצא נשא	117
Souhrnné morfologické opakování	119
LEKCE 16	123
Slabá slovesa – třída לִיה (K 76; W 79; S 39)	123
slovesa לִיה a současně פִּיר	124
slovesa חרה עשה חנה	124
sloveso ראה	125
slovesa חיה + היה	125
sloveso חוה (hištafel)	125
LEKCE 17	131
Slabá slovesa – třída עִיו (K 77; W 76; S 41)	131
pomocné kmeny intenzivů: polel, polal, hitpolel	132
sloveso מות	132
sloveso בוא	132
sloveso בוש	133
LEKCE 18	139
Slabá slovesa – třída עִע (K 78; W 81; S 42)	139
laryngální slovesa צרר רעע	140
LEKCE 19	146
Syntax imperativu (K 63; S 48.5 50.3.1.3)	146
Syntax infinitivu	147
a) infinitiv constructus (K 64.5nn; W 42.2; S 49.3 50.5)	147
b) infinitiv absolutus (K 64.1nn; S 49.2 50.4)	148
Slabá slovesa – celkový přehled (S 43)	149
Zvlášť podobné slovesné tvary	150
Souhrnné opakování	152

LEKCE 20.....	155
Nominální vazby.....	155
a) Apozice (přístavek) (S 46).....	155
b) Adnominální vazba (K 41–42; S 45).....	156
c) Předložkové vazby (K 84; S 47).....	157
Analýza nominálních tvarů a nominálních vazeb (S 23; ST 3.1–6).....	157
LEKCE 21.....	160
Slovesné tvary se zájmennými sufixy (K 68; W 58–59; S 33).....	160
a) Perfectum a imperfectum se sufixy.....	160
b) Imperativ a infinitiv se sufixy.....	160
c) Participium a infinitiv se sufixy.....	160
d) Souhrnně.....	160
e) Nun energicum (K 68; W 59.4; S 33.7).....	162
LEKCE 22.....	166
Dvojnásobně slabá slovesa (verba duplicite infirma).....	166
a) Slovesa לִיה & פִּרַּע עֲשֵׂה (K 79; W 80.2; S 39.4).....	166
b) Slovesa לִיה & פִּרַּע אָבָה (K 79; W 80.3).....	166
c) Slovesa לִיה & פִּרַּע נָשָׂא (K 79; W 74.3; S 36.5).....	166
d) Slovesa לִיה & פִּרַּע נָסָה (K 79; W 74.3; S 36.5).....	167
e) Slovesa לִיה & פִּרַּע יָדָה (K 79; W 74.3; S 36.5).....	167
f) Slovesa לִיה & פִּרַּע יָצָא (K 79; W 74.3; S 36.5).....	167
Nepravdelná slovesa (verba defectiva).....	168
a) pasivní qal (K 72.3; W 83; S 36.3.2).....	168
b) nepravdelné kmeny (pilpel, hištafel).....	168
c) sloveso נוּחַ.....	169
d) sloveso יָכַל.....	169
LEKCE 23.....	172
Typy vět.....	172
a) Verbální věta (S 44.5).....	172
b) Nominální věta (S 44.3).....	173
c) Složená nominální věta (S 44.4).....	174
Srovnání typů větné struktury NV, SNV a VV:.....	175
LEKCE 24.....	178
Narativní texty – vyprávění (S 48.1–2 a 54.2).....	178
LEKCE 25.....	184
Diskursivní texty – promluva (S 48.3, 48.5, 54.1).....	184
LEKCE 26.....	188
Slovesné tvary v opozitním druhu textu (S 48.4).....	188
LEKCE 27.....	192
Pojednávající vyprávění.....	192
Performativní mluvení.....	200

LEKCE 28.....	203
Modus výpovědi.....	203
Zápor (K 93; W 41; S 51.2).....	203
Otázka (K 91; W 43 a 22; S 51.3).....	204
Přání, záměr, odhodlání (S 51.4).....	204
Důraz (S 51.1).....	206
LEKCE 29.....	211
Skladba textové jednotky – makrosyntax.....	211
LEKCE 30.....	217
Stylistika a poetika – formální prvky a prostředky.....	217
a) Paralelismus.....	217
b) Chiasmus.....	218
c) Koncentrická stavba.....	218
d) Aliterace.....	218
e) Asonance.....	219
f) Akrostich.....	219
LEKCE 31.....	222
Sémantika (S 52).....	222
LEKCE 32.....	225
Makrosyntaktická analýza narativního textu.....	225
LEKCE 33.....	241
Diskursivní texty – orientace v rétorické stavbě.....	241
Analýza promluvy – subjektivní domény.....	243
LEKCE 34.....	246
Příklady nebiblických textů.....	246
Epigrafika (nápisy).....	246
Starověké rukopisy (Kumrán).....	248
Texty antického židovství (Talmud).....	251
Paradigmata.....	253
Přehled základních morfémů.....	253
Jména – nomina: koncovky rodu, čísla a stavu.....	253
Zájmena osobní – pronomina personalia.....	254
Jména se zájmennými sufixy.....	255
Předložky se zájmennými sufixy.....	256
Sloveso – verbum (obecně).....	257
Celkový přehled tvorby slovesných tvarů.....	257
Morfémy osoby, čísla a rodu u slovesných tvarů určitých.....	258
Morfémy slovesných kmenů.....	259
Silné sloveso – verbum firmum.....	260
Silné sloveso se sufixy – verbum firmum suffixum.....	264
Silné sloveso s laryngálou.....	266
Slabá slovesa – třída יָפ	272
Slabá slovesa – třída יָפ a יָפ	274
Slabá slovesa – třída יָפ	276
Slabá slovesa – třída יָפ	278

Slabá slovesa – třída ל'ה.....	280
Slabá slovesa – třída א'ל.....	282
Slabá slovesa – celkový přehled jejich tříd.....	284
Slabá slovesa – praktický přehled tvarů (základ pro odvozování).....	286
Slabá slovesa – pomocné a nepravidelné kmeny	288
Slabá a nepravidelná slovesa – nejčastější tvary.....	289
Stručný přehled gramatiky.....	293
A. HLÁSKOSLOVÍ (fonologie).....	293
I. Elementárka (nauka o hláskách a písmu).....	293
II. Kombinatorika (nauka o slabikách).....	295
III. Systematika – nauka o soustavách slabik a pravidlech důrazu.....	295
B. KMENOSLOVÍ.....	296
I. Struktura hebrejského slova (elementy tvaru, větného členu) (K 36; S 24.1).....	296
II. Typy kmenů:.....	296
III. Typy augmentace kmenů:.....	296
C. TVAROSLOVÍ (morfologie).....	297
I. Jméno (nomen).....	297
II. Přídavné jméno (adiectivum) (K 47; S 47.1).....	298
III. Zájmeno (pronomen).....	298
IV. Číslovky (numeralia) (K 48–49; S 22).....	299
V. Sloveso (verbum) (K 52nn; S 24nn).....	300
VI. Příslovce (adverbium).....	302
VII. Předložky (praepositiones) (K 84).....	303
VIII. Spojky (coniunctiones) (K 85).....	303
IX. Citoslovce (mezislovce, interiectiones) (K 86).....	303
X. Částice (particulae) (K 82).....	303
D. SKLADBA (syntax) (S 44–54).....	304
I. Druh mluvního projevu.....	304
II. Druhy vět.....	304
III. Větné členy.....	305
IV. Větný způsob (modus).....	306
V. Skladba textu (textová syntax, makrosyntax).....	307
Hebrejsko-český slovníček.....	309

Předmluva

Tato cvičebnice vznikala koncem osmdesátých let při výuce biblické hebrejštiny na někdejší Komenského evangelické bohoslovecké fakultě v Praze. Dva roky poté, co byla tato fakulta jako Evangelická teologická fakulta začleněna do svazku Univerzity Karlovy, pak vyšlo tiskem její první vydání. Bylo limitováno tehdejšími možnostmi elektronického zpracování textu, nedostupností elektronické edice hebrejského textu bible, a zejména po grafické stránce nedopadlo příliš dobře.

Předkládané druhé vydání nenabízí jen lepší čitelnost a opravy chyb, nýbrž také výraznější doplnění. Text byl celkově upraven na základě zkušeností učitelů i studentů. Doplnky se dotkly jak lekcí, tak přehledů a tabulek. Zejména byly v lekcích připsány stručné anotace probírané látky. Tyto anotace sice nemohou nahradit ani výklad látky při kontaktní výuce, ani studium pomocí standardních učebnic či gramatik, uvádějí však alespoň nejdůležitější pravidla, jež jsou pro probíranou látku podstatná. Mohou sloužit k opakování studované látky.

Pojetím gramatických jevů v biblické hebrejštině staví tato cvičebnice na přístupu, který jako první představil ve své učebnici biblické hebrejštiny *Wolfgang Schneider*.¹ Při popisu funkcí gramatických tvarů uplatnil hlediska synchronní lingvistiky, zejména zaměření na funkce tvarů (jevů) v příslušném kontextu. Největší přínos tohoto pojetí je v zásadní orientaci na problematiku funkce výpovědi, v rozšíření tradičního filologického obzoru hebraistiky na doménu lingvistickou, literárně kompoziční a rétorickou. Nejvýrazněji se tento přístup projevuje v nové typologii funkcí slovesných tvarů, podstatné je také pojednání jazykových jevů, jež určují funkci celých vět i delších textových jednotek (vyprávění, promluvy). Tím je dáno, že i některé ze základních mluvnických kategorií a jazykových jevů jsou v této cvičebnici definovány jinak než v gramatikách vycházejících z přístupů klasické filologie (v českém prostředí zejména klasická práce Otakara Klímy a Stanislava Segerta, stejně jako přeložená učebnice Jacoba Weingreena).²

Tato cvičebnice je psána „na míru“ konkrétní podobě výuky biblické hebrejštiny, jak je již dlouhodobě pěstována na ETF (čtyřtýdenní intenzivní jazykový kurz a dvousemestrové cvičení). Svým materiálem i způsobem zpracování však samozřejmě může sloužit všem dalším zájemcům o studium tohoto biblického jazyka. Způsob podání látky počítá s určitou jazykovou průpravou, zejména se znalostí jazykovědné terminologie a gramatických kategorií. Předpokládá se, že biblická hebrejšтина není prvním cizím jazykem, který se zájemci učí.

Prvních osmnáct lekcí je určeno pro měsíční intenzivní kurz s jeho specifickou metodou výuky. Každá z těchto lekcí zahrnuje látku pro jeden den a počítá s osvojením látky ve vysokém tempu. Gramatická látka je vždy nejprve vysvětlena a demonstrována, pak proci-

1 W. Schneider, *Grammatik des biblischen Hebräisch*, 8. Auflage, München: Claudius Verlag 1993; anglicky *Grammar of Biblical Hebrew* (Studies in Biblical Hebrew 1), New York: Peter Lang 2016.

2 O. Klíma a S. Segert, *Mluvnice hebrejštiny a aramejštiny*, Praha: Nakladatelství Československé akademie věd 1956; J. Weingreen, *Učebnice biblické hebrejštiny*, 3. vyd., Praha: Karolinum, 2022.

čována a nakonec opakována spolu s dosud probranými jevy. Cvičebnice spolu se stručnými anotacemi základních pravidel odkazuje na příslušné paragrafy gramatik a učebnic – Klímovy (K), Weingreenovy (W) a Schneiderovy (S). Zejména při samostudiu doporučuji pročíst příslušné pasáže Schneiderovy gramatiky; u problematiky čistě morfologické (u tvoření a odvozování v tvarosloví) lze užít učebnic Klímy a Weingreena. Každá z úvodních lekcí je opatřena soupisem nejčastějších slovíček, která se buď bezprostředně týkají probíraných gramatických jevů, nebo se často vyskytují v cvičném materiálu a patří ke slovům s vysokou frekvencí. Lekce 5, 10 a 15 jsou výrazněji zaměřeny na souhrnné opakování dosud probrané látky.

Lekce 19 až 32 vycházejí svým pojetím vstříc volnějšímu tempu semestrální výuky. Věnují se většinou dílčím okruhům gramatických, zejména syntaktických problémů, které je možné probírat samostatně, případně i selektivně. Neuvádějí již slovíčka, předpokládají především vlastní práci s texty a individualizovaný postup při osvojování jednotlivých složek jazyka.

Celkové rozvržení látky se snaží spojovat hledisko logické návaznosti a strukturální přehlednosti s potřebou vhodného postupu při výuce, při osvojování a procvičování jazykových znalostí.

K žádným cvičením neuvádíme klíč správných řešení, kontrolní funkci však do jisté míry plní rozsáhlé citáty biblických textů, u nichž je možné pomocí standardních příruček výsledky vlastní jazykové analýzy ověřovat.

Cvičebnice je opatřena paradigmaty a přehledy gramatické látky. Snadnému osvojení jevů a opakování chtějí sloužit zejména tabulky formativů a přehled nejfrekventovanějších tvarů slabých sloves. Stručný přehled gramatiky je pokusem přehledně představit nejzákladnější jevy a elementární pravidla, na nichž stojí gramatika biblické hebrejštiny. Tento přehled má sloužit spíše systematizaci probrané látky a opakování, v žádném případě nechce a nemůže vlastní gramatiku nahradit (odkazuje k příslušným paragrafům uvedených mluvníc). V oddílech A, B a části oddílu C je tento přehled přepracováním materiálu prof. Jana Hellera (pro potřeby KEBF sestavil v roce 1958, později několikrát upravil); zbývající části jsou nově zpracovány na základě podnětů Schneiderovy gramatiky.

Rozhodnutí opatřit cvičebnici stručným hebrejsko-českým slovníčkem plyne ze snahy poskytnout studentům v první fázi výuky alespoň základní lexikální příručku. Hebrejsko-Český slovník ke Starému zákonu z pera *Blahoslava Pípal*³ působí začátečníkům potíže tím, že neuvádí gramatické tvary lexémů a neumožňuje tak bezprostřední ověření gramatické analýzy (má ovšem rejstřík častých nepravidelných tvarů).

Slovníček zpracovaný pro tuto cvičebnici zahrnuje přibližně všechny lexémy s frekvencí vyšší než dvacet a u slov s nepravidelnou či obtížnější morfologií uvádí typy tvarů. Neklade si za cíl být úplným slovníkem biblické hebrejštiny, chce jen posloužit při úvodním jazykovém kurzu.

Lexémy nejsou v tomto slovníčku řazeny vždy abecedně. Pokud se jedná o odvozeniny, jsou zařazeny u svých řídících hesel (např. u slovesných kořenů). Jakkoli je tento postup poněkud znesnadněn výběrem materiálu a začátečníku se může zdát obtížnou komplikací, považují

3 B. Pípal, *Hebrejsko-český slovník*, Praha: Kalich 1997 (3. vyd.).

toto uspořádání hesláře za důležité – nevede k mechanickému vyhledávání tvarů podle abecedy, nýbrž k analytickému přístupu, který uvádí uživatele slovníku do etymologických souvislostí a do zásad gramatického odvozování. Pro snadnější nalezení lexémů, jež jsou řazeny pod abecedně vzdálenějším řídícím heslem, je slovníček opatřen systémem odkazů.

Při osvojování slovní zásoby je vhodné orientovat se podle frekvence daných výrazů. Slovníček je proto opatřen také informací o absolutní frekvenci v textu Starého zákona (v případě sloves, jejichž tvary spadají do více kmenů, také frekvenci relativní).⁴

Významnou pomocí při přípravě opraveného vydání této cvičebnice byly podněty a návrhy kolegů, zejména Petra Slámy, Filipa Čapka, Jana Rückla a Petra Tomáška. Poslednímu ze jmenovaných patří také mimořádný dík za převedení elektronické podoby textu z původní sazby do tvaru, který bylo možné dál utvářet současnými nástroji pro elektronické editování. Za pečlivou práci na korekturách a při edičním zpracování patří dík také Tereze Halašové.

Základním cílem této cvičebnice je uvádět do čtení Starého zákona, resp. uvádět do pečlivého naslouchání Slovu, které nám chce bible v hebrejštině prostředkovat. Morfologické a lexikální znalosti jsou branou, orientace v syntaxi a ve specifických důzích daných formulací pak bezprostředně navazujícím kouskem cesty při naslouchání a porozumívání biblickým svědkům. K dobrodružným výpravám po těchto cestách přeji každému poutníkovi vytrvalost a zdar, a ovšem také radost a mnohý užitek (Ž 119,27–32).

Martin Prudký

V Praze 26. ledna 2014

Poznámka ke 3. vydání

Pro třetí vydání byly v textu této cvičebnice provedeny převážně jen drobné úpravy, opravy a doplňky. Za cenné podněty děkuji především svému kolegovi a příteli Petru Slámovi.

Martin Prudký

V Praze 17. července 2022

4 Ze statistiky slovní zásoby hebrejského znění Starého zákona vyplývá, že 26 nejvíce frekventovaných slov – z nichž každé má více než 2000 výskytů – tvoří úhrnem více než polovinu textu Starého zákona. Věta וַיֹּאמֶר יְהוָה („i řekl Hospodin“), kterou tvoří pouhá tři slova, představuje součtem absolutní frekvence všech tvarů těchto lexémů celá 4 % všech „slov“ Starého zákona.

Seznam zkratek

1. 2. 3.	osoba (u slovesných tvarů určitých)
<i>abs</i>	(<i>status</i>) <i>absolutus</i> , absolutní
<i>acc</i>	<i>accusativus</i> , akuzativ, 4. pád
<i>act</i>	<i>aktivum</i> , aktivní
<i>akk</i>	akkadsky, akkadský
<i>apel</i>	(<i>nomen</i>) <i>apellativum</i> , obecné (jméno)
<i>aram</i>	aramejsky, aramejský
<i>col</i>	<i>collectivum</i> , kolektivní
<i>conj</i>	spojka
<i>cs</i>	(<i>status</i>) <i>constructus</i> , vazební
<i>dat</i>	<i>dativus</i> , dativ, 3. pád
<i>denom</i>	<i>denominativum</i> , odvozené od jména
<i>deverb</i>	<i>deverbativum</i> , odvozené od slovesa
<i>du</i>	<i>duál</i> , číslo podvojně
<i>f</i>	<i>femininum</i> , rod ženský
<i>fig ethym</i>	<i>figura ethymologica</i> , vazba <i>inf abs</i> s tvarem téhož slovesa (důraz, zesílení)
<i>gen</i>	<i>genitiv</i> , 2. pád
<i>hi</i>	<i>hif'il</i> (slovesný kmen)
<i>hit</i>	<i>hitpa'el</i> (slovesný kmen)
<i>hitpo</i>	<i>hitpolel</i> (slovesný kmen)
<i>ho</i>	<i>hof'al</i> (slovesný kmen)
<i>imp</i>	<i>imperativ</i>
<i>impf</i>	<i>imperfektum</i> (tradiční označení preformativní konjugace)
<i>inf</i>	<i>infinitiv</i>
<i>interog</i>	<i>interrogativum</i> , tázací
<i>intj</i>	<i>interjectiones</i> , částice
<i>jus</i>	<i>jussiv</i>
<i>koh</i>	<i>kohortativ</i>
<i>kral</i>	kralická, znění Bible kralické

<i>lat</i>	latinsky, latinský
<i>m</i>	<i>maskulinum</i> , rod mužský
<i>nar</i>	<i>narativ</i> (<i>impf konsekutivní</i> , hlavní čas vyprávění)
<i>ni</i>	<i>nifal</i> (slovesný kmen)
<i>neg</i>	negace, zápor
<i>nom</i>	<i>nomen</i> , nominální, jméno, jmenný
<i>os</i>	osoba
<i>part</i>	<i>particula</i> , částice
<i>pas</i>	<i>pasivum</i> , pasivní
<i>pers</i>	<i>persona</i> , <i>personale</i> , osoba, osobní
<i>pf</i>	<i>perfektum</i> (tradiční označení aformativní konjugace)
<i>pi</i>	<i>pi'el</i> (slovesný kmen)
<i>pl</i>	<i>plurál</i> , číslo množné
<i>po</i>	<i>polel</i> (slovesný kmen)
<i>poet</i>	poetický výraz, poetismus
<i>prep</i>	<i>prepositiones</i> , předložky
<i>prokl</i>	<i>proklisis</i> ; proklická částice
<i>pron</i>	<i>pronomen</i> , pronominální
<i>prop</i>	(<i>nomen</i>) <i>proprium</i> , vlastní jméno
<i>pt</i>	<i>participium</i>
<i>pu</i>	<i>pu'al</i> (slovesný kmen)
<i>q</i>	<i>qal</i> (slovesný kmen)
<i>ř</i>	řecky, řecký
<i>sg</i>	<i>singulár</i> , číslo jednotné
<i>sig</i>	signál (makrosyntaktický, rétorický)
<i>srv</i>	srovnej, viz
<i>st</i>	<i>status</i> , stav
<i>stat</i>	<i>stativní</i> (<i>verba</i>), slovesa stavová
<i>suf</i>	<i>suffix</i> , tvar se sufixem
<i>vb</i>	<i>verbum</i> , sloveso
<i>vet</i>	<i>vetitiv</i> , zabraňovací rozkaz
<i>voc</i>	<i>vocativ</i> , zvolací způsob, zvolání

Značky:

- * (v hebrejských textech) odkaz k textové poznámce
- ! (v popisu analyzovaného textu) zesílení, tvar v důrazu
- x- (v popisu analyzovaného textu před jinou zkratkou) předřazený tvar
- ✓ (ve slovníčku) důležité slovíčko, základní slovní zásoba
- × (ve slovníčku, za číslem) údaj o frekvenci, počet výskytů
- :: opozitum, protiklad, rozpor, zásadní rozdíl

Odkazy na gramatiky a učebnice:

- K Otakar KLÍMA a Stanislav SEGERT, *Mluvnice hebrejštiny a aramejštiny*, Praha: Nakladatelství Československé akademie věd 1956.
- S Wolfgang SCHNEIDER, *Grammatik des biblischen Hebräisch*, 8. Auflage, München: Claudius Verlag 1993.
- W Jacob WEINGREEN, *Učebnice biblické hebrejštiny*, 3. vyd., Praha: Karolinum, 2022.
- Ges–K Wilhelm Gesenius a Emil Kautzsch, *Hebräische Grammatik*, Leipzig 1909 (29. Aufl.; repr. Darmstadt 1985).

LEKCE 0.

Abeceda – grafické znaky souhlásek (K 1–2; W A; S 1.1–3)

- Znaky hebrejského písma uvádějí v zásadě pouze souhlásky.
- Užívá se tzv. *kvadrátní písmo*, u něhož jsou základní linie písmen určeny čtvercovým formátem.
- Znaky samohlásek pocházejí z mnohem pozdější doby, spolu s dalšími značkami pro výslovnost doplňují souhláskový text (tzv. punktace – systém bodů, čárek a dalších značek).

kvadrát	jméno	přepis	moderní typ	psací kurziva	číslo
א	אֵלֶף <i>'ālef</i>	'	א	א	1
ב	בֵּית <i>bêt</i>	<i>b</i>	ב	ב	2
ג	גִּמֶּל <i>gîmel</i>	<i>g</i>	ג	ג	3
ד	דָּלֶת <i>dālet</i>	<i>d</i>	ד	ד	4
ה	הֶא <i>hê'</i>	<i>h</i>	ה	ה	5
ו	וָו <i>wāw</i>	<i>w</i>	ו	ו	6
ז	זַיִן <i>zajin</i>	<i>z</i>	ז	ז	7
ח	חֵית <i>hêt</i>	<i>h</i>	ח	ח	8
ט	טֵית <i>têt</i>	<i>t</i>	ט	ט	9
י	יּוֹד <i>jôd</i>	<i>j</i>	י	י	10
כ / כּ -	כָּף <i>kaf</i>	<i>k</i>	כ / כּ -	כ / כּ -	20
ל	לָמֶד <i>lāmed</i>	<i>l</i>	ל	ל	30
מ / מּ -	מֵים <i>mêm</i>	<i>m</i>	מ / מּ -	מ / מּ -	40
נ / נּ -	נוּן <i>nûn</i>	<i>n</i>	נ / נּ -	נ / נּ -	50
ס	סָמֶךְ <i>sāmech</i>	<i>s</i>	ס	ס	60

ע	עֵין	<i>‘ajin</i>	‘	ע	ע	70
פ / פֿ	פֶּא	<i>pê’</i>	<i>p</i>	פ / פֿ	פ / פֿ	80
צ / צֿ	צָדִי	<i>šādê</i>	<i>š</i>	צ / צֿ	צ / צֿ	90
ק	קוֹף	<i>qôf</i>	<i>q (k)</i>	ק	ק	100
ר	רֵישׁ	<i>rêš</i>	<i>r</i>	ר	ר	200
ש	שֵׁין	<i>šîn</i>	<i>š</i>	ש	ש	300
שׁ	שֵׁין	<i>śîn</i>	<i>ś</i>	שׁ	שׁ	300
ת	תָּו	<i>tāw</i>	<i>t</i>	ת	ת	400

Cvičení:

Určuj písmena (pojmenovávej nahlas):

אבגדהוזחטיכלמנסעפצקרשתמטקךדרזוןןיאשעב
 דרתחהנמוןםץףעפיוןץףאעמצבדרכלףסםכבפףךקייז
 נוןצעאשהחתשטמפכבדהאגבהוטחלמסנרתיוכצאס
 דףגהטחלמנבוכךצץזפעיתרששק

Pozor na podobná písmena:

נ-ג ו-ז ד-ר ו-ך (=ך) ס-ם א-ע צ-ץ מ-ם ש-ע א-פ ט-ח ה-פ ס-מ ב-ד ר-ת ח-ג-ז
 ף-ק א-ש ב-ד ג-נ ט-מ ד-ו ש-ש ע-ג ן-ל ו-י ס-ס פ-ב ר-ו ת-ה ך-ף ן-ח ת-ק-ך
 ז-ו ט-ע י-ו נ-ה ד-ש ט-ג ד-כ ב-ע ן-א ע-נ ג-ק ן-ט-ס
 ש-ע מ-ם ט-א ט-א ש-א ע-ב ב-כ פ-ב צ-פ ע-ב צ-ג ו-ן נ-ג ו-ז ג-ז ו-ז ד-ר ס-ם-ט
 ד-ת ח-ה ת-ח

Moderní tvar a psací kurzíva týchž písmen:

נגוזדרןךסםאעצץמםשעאפטחהפסמבדרתחגזףקאשבדג
 נטמדושעגץלןויםספברותהךףחךקךזוטעיונהדשטגדכ
 בעץאענגקץטסשעמםטאטאשאעבכפבצפפבצגוןנגוזגוגנ
 זדרסםטדתחהתח

נגוזדרןךסםאעצץמםשעאפטחהפסמבדרתחגזףק
 אשבדגנטמדושעגץלןויםספברותהךףחךקךזוט
 עיונהדשטגדכבעץאענגקץטסשעמםטאטאשאעבכ
 פבצפפבצגוןנגוזגוגנזדרסםטדתחהתח

K procvičování:

Biblická vlastní jména – pojmenuj znaky, zkus doplnit samohlásky, vyslovit a určit jméno:

1. אברהם תרח דוד דן המן ירדן מרים נתן סדם שמשון שם קין רבקה בשן אסתר לאה
 אשקלון נחמיה אדם אבימלך יוסף הושע חם יהודה אפרים לבן המן גלגל דניאל משה נפתלי
 רחל עמוס גלעד חבקוק כלב אביתר בבל ישראל יבק בית־לחם ברוך גרזים יואל אחז
 ירושלם בעל חזקיהו דן חרמון חברון

2. אברהם תרח דוד דן המן מרים גלעד חבקוק כלב אביתר חזקיהו דן יואל שמשון
 בית־לחם ברוך המן גלגל רבקה בשן אסתר לאה אשקלון נחמיה אדם אבימלך דניאל
 משה נפתלי רחל עמוס קין גרזים שם יוסף הושע אחז ירושלם חרמון חברון בבל
 ישראל יבק חם יהודה אפרים בעל נתן סדם

3. אברהם תרח יוסף גלעד חבקוק יואל אחז ירושלם בעל כלב
 אביתר בבל ישראל יבק הושע חם חזקיהו דן חרמון חברון יהודה

אפרים לבן בית־לחם גרזים המן גלגל דניאל משה נפתלי רחל
 עמוס מרים נתן סדם שמשון שם קין רבקה בשן אסתר לאה
 אשקלון נחמיה אדם דוד דן המן ירדן

Přepiš psací kurzivou:

רחל עזה עמוס שמואל קין רבקה גרזים בשן אסתר חרמון לוט נעמי חברון בבל צדקיהו
 עקרון עיבל זבולן דניאל שמשון בית־לחם ברוך גרזים שם יוסף הושע זכריה גבעה יהושפט
 חזקיהו סיני יריחו אלעזר גלעד חבקוק כלב אביתר חזקיהו דן ישראל אשרלון יבק חם
 יהודה ציון ויעל בעשא מלך והערים הארץ אמין לך בנו וישכב כוכבים עשא צבא דר למלכי
 בשנת שתים גוג עמי יען יוסף ספר ותלהטהו אנכי תשמור אחור מעקשים יהודה מעכה דוד
 ראובן אסא נגיד ונתתי דבר איש זרעו ורעב ויהי יחדו חיה תחת אפרים דרך ועוד נחליף
 הזנב ויצדקו בכם וממערב אקבצך ועתה ידע מסביב היו אבו טוב

Přepiš psací kurzivou slova jednotlivých řádků v abecedním pořadí:

דן המן מרים גלעד חבקוק יוסף הושעאחז טוב אשקלון נחמיה קין גרזים שם בבל לילה דם
 ירדן ירושלם חרמון חברון כלב רע אביתר משה נפתלי רחל עמוס אסתר לאה לבזזים
 אבימלך ומי דניאל ישראל יבק צבא חם יהודה חזקיהו דן יואל שמשון קול בית־לחם ברוך
 אברהם תרח ועור דוד המן גלגל רבקה בשן אפרים טובה בעל תמר נתן סדם שמשון
 בית־לחם ברוך גרזים שם יוסף הושע גלעד חבקוק כלב אביתר חזקיהו דן חרמון חברון בבל
 ישראל יבק חם יהודה אפרים לבן המן גלגל דניאל משה נפתלי רחל עמוס קין רבקה בשן
 אסתר לאה אשקלון נחמיה אדם אבימלך

Abeceda – grafické znaky samohlásek (K 8; W A; S 1.2)**Přehled:**

Grafémy zde uvedené patří k systému tzv. tiberiadské punktace; značka ◌◌ zde zastupuje libovolnou souhlásku (kvadrátní znak).

grafém	jméno	přepis ⁵	příklady
◌◌	קָמֶץ <i>qāmeṣ</i>	<i>a, ā</i>	דָּבָר לְבֶן דָּם בָּרַק מְשַׁל יִשְׂרָאֵל אָדָם חָדָשׁ
◌◌◌	פָּתַח <i>pataḥ</i>	<i>a</i>	תַּחַת מַעַן עַל פֶּתַח חַי עִם גַּם
◌◌◌◌	סֶרֶי <i>šērê</i>	<i>e, ē</i>	בֶּן חֵן יֹשֵׁב לֵב אֵל מֵאֵת אִם בֵּית הֵם
◌◌◌◌◌	סִגּוּל <i>s^gôl</i>	<i>e, ē</i>	מִלֶּדֶד אֶרֶץ נִשְׂרָ יִתֵּר גִּפֶּן אֶת מָה דֶּרֶד
◌◌◌◌◌◌	חִירֶק <i>ḥīreq</i>	<i>i, ī</i>	אִם כִּי מִן בֵּי אֶתִי לִי בֶן רִיב עִם
◌◌◌◌◌◌◌	חֹלֶם <i>ḥôlem</i>	<i>o, ô</i>	מֹשֶׁה כָּל כֹּהֵן כֹּהֵן טָב טָב לֹא רָב
◌◌◌◌◌◌◌◌	חֹלֶם <i>ḥôlem (magnum)</i>	<i>ô</i>	לֹט מוֹת לֹט טוֹב אוֹתוֹ יוֹד סוֹף הוּא קוֹל
◌◌◌◌◌◌◌◌◌	קִבּוּץ <i>qibbûṣ</i>	<i>u, ū</i>	קָם חָק שֶׁק שָׁב יָמַת
◌◌◌◌◌◌◌◌◌◌	שׁוּרֶק <i>šûreq</i>	<i>û</i>	קוֹם שׁוֹק סוֹף שׁוֹב יָמוֹת הוּא

5 V této cvičebnici nejsou v prepisech hebrejských tvarů rozlišovány znaky *qāmeṣ* a *pataḥ*, pokud jsou vyslovovány jako samohláska *a*, ani znaky *šērê* a *s^gôl*, které označují samohlásku *e*.

Pravidla přepisu do latinky⁶

- Vokály dlouhé se označují *ā ē ī ō ū* (např. כְּתָבָה → *kātabtā*).
- Vokály s podkladem⁷ (viz 1. lekce) se v přepisu označují *â ê î ô û* (např. מִי → *mî*; מָה → *mâ*; לֹא → *lô*; בֵּין → *bên*; לוֹ → *lû*).

Cvičení:

Pojmenuj všechny grafické znaky a nahlas přečti každé slovo:

- vlastní jména:

אָדָם חוּה קִין הָבֶל אָבְרָם לוֹט שָׁם חָם יִפְתָּ תָרַח שְׂרִי יִצְחָק לָבָן יִשְׂרָאֵל רְחֵל מִשָּׁה מְרִים כָּלֵב
בְּלָעָם בָּלָק יִפְתָּח שְׁמִשׁוֹן אֶלְקָנָה עֲלִי יִשִּׁי יְהוֹנָתָן דָּוִד בֶּת־שֶׁבַע צְדוֹק יְהוּא יוֹתָם שָׁאוּל בְּרוּךְ
שְׁלֹמֹה גְדַלְיָהוּ הֶמֶן יוֹאֵל אֶסְתֵּר רוּת בְּעָז עֲזָרָא נוּן רְאוּבֵן לֵוִי דָן נַפְתָּלִי שִׁדִּי בֵּית־לֶחֶם עֲקָרוֹן

- další tvary:

מִלְדָּד יֵד לֹא לֹא אָהֵב חָרָם יִגּוּרוֹ תוֹדָה אָהֵב הָעָם יִקְמוּ שְׁלוֹם עֶבֶד יָרָם בָּא אִם עָשׂוּ לָהֶם נָשׁוּב
יוֹם בֵּן אָב יוֹד לָכֶם יֵטֵב הֵן קִדָּשׁ אֶלְף מַעַל קָמוּ לָחֶם שָׁם רָאשׁוֹן הֵם קוּם עוֹד שְׁמֵשׁ אוֹת רָם
בָּהֶם בֵּן נָחִם אָהֵב פָּרֶשׁ נָשָׂא זָרַע שְׁמֵר זִין הֶלֶךְ דָּרָךְ יָקוּם מַעַל תִּסְרוּ צו כָּחַד לָכֵן עוֹלָם כֶּסֶף
בְּנֵי בֵן נָחִם שָׁנָא תְּקוּמוּ יִבְשׁוּ יוֹרֶשׁ חָמֶס אָרָץ יַעַל רָצוֹן עַץ יֵשֵׁב שָׁם חָרָם נָחַת טוֹב חֲפָץ עֲלִי
פֶּן לֹא פָנִי נָצַר יָבוֹא קוּמוּ גָפֶן אִז יִסּוּר לֵב יֵד לָהֶם הָאֲדוֹן תִּקְמוּ לָתֵת מִן יִגַּל בְּנוֹ לִקְחַת כֹּהֵן
יֵרֶת בֵּן הָעַמִּיד אֵל שָׁבוּ עֲנָף לָנוּ לְבָטִחַ סוֹסִיד תִּסּוּרוּ כֹהֵן אֶתֶם הָאָרָץ טֹהַר כְּמוֹנוֹ יְתוֹם בָּבֶל
רָעוּ נָכַר שָׁבַט אֵל יִגַּל סוֹסִי אָקוּם יוֹרֵד הָרַע נָטוּי אֶשֶׁת כֹּהֵן בַּעַל אָחִיד גּוֹאֵל יִפְרֹא אוֹ גֵּשׁ כְּמוֹהוּ
גְּדוֹל אֶשׁ גּוֹי תִּקּוּם מְקוּם עַד הָיוּ גַם מֵהָרַ כְּבוֹד גֵּיָר יֵבֶן מוֹרָא חֲפָץ לִקַּח תּוֹרַת כָּל כְּתוּב גֵּר
דַּעַת סֶפֶר כְּבוֹד אוֹר בַּעַר בֶּת חֲרִיב יִשִּׁי סָרוּ יֵשֵׁב עַד נָחִם עֲשׂוֹת יִלְד עָשׂוּ עַל שֵׁטָר

6 Pravidel přepisu je řada, vždy záleží na účelu potřebné transkripce či transliterace (přepisu výslovnosti či přepisu znaků). k jednotlivým typům srv. M. Prudký, „K transkripci hebrejštiny“, *Teologická reflexe* 1/1, 1995, 69–74. V této cvičebnici používáme způsob přepisu, který umožňuje jednoznačně identifikovat všechny souhlásky (včetně zdvojení). U souhlásek skupiny *b-g-d-k-p-t* nadto rozlišujeme také znělou a neznělou výslovnost. U samohlásek rozlišujeme barvu tam, kde se projevuje foneticky (nerozlišujeme *qameš / pataḥ* ani *šere / segol*). U pahlásek (tzv. *ḥatefū*) barvu uvádíme, fonetický rozdíl je sice malý, ale z hlediska tvarosloví není zabarvení bezvýznamné. V případech, kde neběží o přepis, nýbrž použití jména hlásky v kontextu výkladu, nejsou délka samohlásky ani *ḥatef* vyznačovány. V přepisech se až na výjimky uvádí délka plných vokálů, případně existence konsonantních podkladů.

7 Vokály s podkladem jsou vždy dlouhé.

LEKCE 1.

Abeceda – souhlásky a samohlásky

a) souhlásky a plné samohlásky (K 7–9; W C; S 2–4)

Viz lekce 0. (přehledy, cvičení).

Opakovací cvičení:

אָדס הָבֵל תַּחַת מֶלֶךְ כָּל שְׁמַיִם אַתֶּם לְמוֹת הָאָרֶץ הֵם אֶל גִּפֶּן אַחַת שֹׁפֵט שְׁפִי יוֹם אֵשׁ לָכֶם
עָבַד עַד מוֹלְדוֹת אוֹר מוֹת יֵין בַּעַל דְּבַר יְתוֹם שֵׁם אִם הִרְשָׁע גֵּר לֹו הֵשֵׁב לֹו לֹא שָׁכַב שְׁמֵשׁ
נָתַן מוֹת רַעֲדָה הוֹלֵד יְמוֹת יוֹשֶׁפֶט נָתַן נִתָּן רָכַב הֵן לְשׁוּב מֵת לֹא שָׁרִי רַע יוֹכֵל בּוֹ דָּרָד זְכוֹר עַד
רַחִים עַל קֶמֶת מִצָּא חוֹרֶן חָלֵם זֵית גּוֹרֵל יְמוֹת לָהֶם אָבֹן יָרַד נֶגֶב רַעֲב בַּעַל סִפָּר יוֹסֵף הָיוּ עָבַד
חֶלֶק אֲקוּם הָבּוּ אֶת יָבֹאוּ לָכֶם עַד אֶחָד יַעַל

b) pahlásky (K 11–12; W 5; S 4.1)

- bez barvy – *šewa' mobile* (K 11; W 5.1; S 4.1.1)

značka	jméno	přepis
◌ְ (בְּ)	šwa'	◌ְ

מְלָכִים וְהָיוּ שְׁלֵמָה לְשָׁרֵי בְרִית זְבוּלָן כָּתַב לְמִינָהוּ בְּהֵרָא וְכָתַב נְעוּרוֹתָנוּ סֹדִם בְּרַע וְיָרַד
בְּנֵי דְבוֹרָה יְהוֹשֶׁפֶט וְאֵת לֶךְ בְּנוֹת

- s barvou – *ḥatef čili šewa' mobile compositum* (K 12; W 5.2; S 4.1.2)

ḥatef pataḥ	◌ְ◌ְ	אֶ
ḥatef segōl	◌ֶ◌ֶ	אֵ
ḥatef qāmeṣ	◌ִ◌ִ	אִ

הָיוּ אַחֲרֵי אֲשֶׁר אָדָמָה בְּאִבּוֹר עָצִי מִחֲלֵי אֱלֹהִים הִתְרַב אֱלֹהִים תַּעֲשֶׂה אֲנִי וְהִקְמַתִּי אֱלֹהֵי
וְיִשְׁתַּחֲווּ עָבָדָד עַד־הַצֹּהֲרִים וְיַעֲמִד הָיוּ הֵלֹא הִחֲשׂוּ הַחֲמִשִּׁים בְּאֵהֲלֵיהֶם אֵעֲלֶה וְיַעֲנֶה אָדָם
הַקִּדְשִׁים לֹאכֵל בְּהַעֲלוֹת לֹאֲהֵלוֹ אֲמַר־נָא וְיַעֲבֵר הַיָּדְעֶת חֲדָשִׁים לֹאכֵל בְּרוּחָד וְיַחֲזֹק

c) nehláska – *šewa' quiescens* (K 11; W 5.1; S 4.2)

מִקְצֶה נִגְבָּה בְּנִימָן אֲשֶׁלִּיךְ יִשְׂרָאֵל יִרְדֵּן נִפְתָּלִי בְּרָזֵל מְשַׁכְּתִי מִנְחָה בִּטְנוֹ אֲרָצָה אַחָאָב שְׁמֶרוֹן

d) qāmeṣ ḥatuf (K 8.1.B; W 7; S 8.4)

עֲמָרִי יִרְבֶּעַם וַיָּקֶם חֲפְנִי אֶהְלוּ עֲתָנִיאל וַיָּשֶׁב עָרְלַתְכֶם בְּאֶהְלִי לְאֹכְלָהּ בַּחֲרִי וַיָּמָת אֶהְלִיבְמָה

e) pataḥ furtivum (K 10; W 12; S 9.4)

מִדּוּעַ מָשִׁיחַ אֱלֹהִים נִפְתָּח הַגְּבִיעַ פֶּתַח לְשִׁמְעַה לְהַתְמַהֲמָה וְרוּחַ זֶרַע יָדוּעַ שִׁיחַ רָקִיעַ נַח גְּבִהָה
זֶרַע תַּצְמִיחַ הַשְּׁמַע כְּשִׁמְעַה שִׁבְעַה מִפֶּתַח מִדּוּעַ וְרָקִיעַ

Souhrnné cvičení:

כְּמַחְלֻקְתָם וַיְהִי אֱלֹהֵי וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ יִשְׁלָכוּ לְמִשְׁפַּחְתָם וַיֵּצֵא מֵאֹכְלָתָהּ חֲגָלָה מִזֶּרְחָה אֲשֶׁלְחָם
אֱלֹהִים תַּעֲשֶׂה אֲנִי פְלִשְׁתִּים בְּעַמֶּק אֶפְרַיִם וַיִּתְּהִלְכוּ אָדָם הַקֹּדְשִׁים לְאֹכֵל יִמְכְּרֶם מִעֲבָרוֹת
שִׁפְטָה תִּשְׁלַח שֶׁעַר תַּחֲרֹץ וַיַּעֲבֵר הַיָּדְעֶת חֲדָשִׁים לְאֹכֵל לְהַעֲלִיתָ חֲדָשָׁה תִּשְׁלַחוּ דְּבוּרָה
תִּפְאֲרֶתָּהּ עֲגָלָה אָדָם זָבִלוֹן נִמְלֹט מִצֵּדָתָה אַחֲרֵיהֶם בְּשִׁמְעָה צִדְקָה הָאֱלֹהִים אַחֲרֵיהֶם מִצָּאָה
מִנּוּחַ תַּעֲלֶה לְחֹדֶשׁ חֲמֵשׁ מֵאֵד אֱלֹהִים בְּזֹאת מִצָּרִימָה מִשְׁחָקִים הָרַעַב פָּרַעַה בְּפִילָגְשׁוֹ

Souhlásky jako podklady samohlásek – matres lectionis (K 7; W 1; S 3.1)

- Souhláska ה – pouze na konci tvaru pro samohlásky *â, ê, ô* :
מָה שֶׁהָ הִנֵּה כֹה פָּרַעַה בְּלִילָה יִהְיֶה עֲשֶׂה הִנֵּה לְאֹכְלָהּ חִיָּה אֲשֶׁה הַשְּׂדֶה בְּהִמָּה
- Souhláska ו – pro samohlásky *û, ô* :
סוֹס לוֹט הַיּוֹם כּוֹכְבִים וְעוֹף וּמְלָאוּ וַיִּכְלוּ וַיִּרְדּוּ אֹתוֹ פָּרוּ וַיִּרְדּוּ תַּמּוֹת כְּנָגֵדוֹ
- Souhláska י – pro samohlásky *ê, î* :
בֵּין רִיב עִיר בֵּית הַיִּטִּיב לְעֵדִיף הָאִיר יְהִי פָנִי חֲמִישִׁי כִּי עֵינֵיכֶם וְהִיִּיתֶם יָדְעִי לְעֵינִים
- Souhláska א – pro všechny dlouhé samohlásky *â, ê, î, ô, û* :
תֹּאמֶר יִבְרָא תוֹצֵא בָּרָא וְאַחֲבָא נָא רֹאשׁ רֹאשׁוֹן רֹאשִׁית וַיִּתְּחַבֵּא נֹאכַל זֹאת יִקְרָא

Souhrnné:

נֹתָרִים לְרֹאוֹת לֹא וַיֹּאמֶר לְמָה הִנֵּה בָּבוֹא מֹשֶׁה סִינִי שָׂרִי לְצֵאתָ הִזֵּה בְּקִצְהוּ מוֹת תֹּאכְלוּ
צוֹיִתִּיף לְעֵינִים וַאֲלִיפֶלֶט תֹּאמֶר יִהְיֶה יִבְרָא נִתְתִּי עֲשֶׂה וּמְלָאוּ תוֹצֵא בָּרָא וְאַחֲבָא יוֹמָת לֹאמֶר
רָקִיעַ צָרִי גָלִיתִי מֹשֶׁה הָעָרִים לֹא הַחוּצָה אַחִים אֲנִכִּי תָשִׁיב הַכּוֹכְבִים לְהָאִיר תוֹצֵא נַעֲשֶׂה
נִקְבָּה מִצָּא וְלֹא מִפָּנֵי הַגִּיד לְאֲשֶׁה וְאַחֲבָא וְהִיִּיתֶם לְעֵינֵי בְּדַבְּרִי דְּבָרִי תִהְיוּ לִי וְגוֹי וְתִגִּיד קְדוֹשׁ
צוֹהוּ לַיּוֹם יִבְיֹאוּ אֵלֶיךָ מֵאוֹת נַעֲשֶׂה תֹאמֶר יֵצֵא הִיָּה פָּרַעַה וַאֲלִישְׁמַע צוֹאֲרוּ אֹתָהּ רֹאה אֹתוֹ
אָבִי אוֹן יוֹסֵף מִנְשֶׁה אֶרְצוֹת אֵין הָאֶסְרוּ כִּי חֵי תַּצְאוּ בְּנֵי אִישׁ אֲנַחְנוּ הָיוּ עֲבָדֶיךָ וַאֲלִישׁוּעַ

Artikulační značky

Dageš (K 13; W 8; S 5.2)

- Ve všech souhláskách kromě laryngál **ע ח א** a souhlásky **ר** může být umístěna diakritická značka (bod), který naznačuje jejich „ostrou“ výslovnost (*dageš* = „ostrý“).

a) dageš lene

- Šest souhlásek skupiny **בגד כפת** (*b^ggad k²fat*) má dvojí výslovnost – raženou (*explozivní*, ostrou) a třenou (*frikativní*): *b/v, g/ġ, d/d, k/ch, p/f, t/t*.
- *Dageš lene* označuje u těchto hlásek raženou výslovnost, a to v těch případech, kde otevírá slabiku.

תֵּלֵד בְּשֵׁר הַרְבִּיתִי וְנִמְלָתָם יִרְדּוּ תִשְׁמְרוּ וְנִוְדַעְתִּי גִוִּים כְּבוֹד כְּבוֹד בְּשִׁבְתָּ כְּפָרִיָּה תַעֲלֶה
אֶלְגָּבִישׁ כִּי בְּיִשְׂרָאֵל קִשְׁתָּ יִרְכָּתִי גֹג בְּמִגּוֹג גִּיא וְשִׁבְבַתִּיךָ כָּנָף פְּלִשְׁתִּים דָּוָד אֶכְלָל בֵּינִי כָל
לְקַבֵּר בְּסֹף כְּסָף אֲשַׁתָּה וּבִרְכָתִיָּה תִקְבְּרֵנִי אֲרַבְעִים פָּנִים גָּמְלָנוּ כֹּה פָשַׁע גַּם רָפְאִים מִפְּנֵי בְּנֵי
חֲכָמָה בְּחֻמָּתֶיךָ

b) dageš forte

- *Dageš forte* označuje zdvojení souhlásky.
- Zdvojená souhláska je vždy vyslovována raženě. Tato hláska uzavírá slabiku a současně otevírá slabiku další (**דִּבֵּר** *dib-ber*, **וַיִּדְבֵּר** *waj-dab-ber*, **הִתְקַדְּשׁוּ** *hit-qad-d^b-šû*).

הַמֹּל לְאַחֲזֵת מַעֲמִיָּה נְתַתִּי עָמִים וַיִּפֹּל אֶתָּה יְלָדוֹ צֹה וְחֻטְאָתָם מִכָּל מִזְרַעֲךָ הַשָּׂדֶה מִמָּנָה
הַנֶּגַע וַיָּבֹאוּ מִכָּל הַדִּבֵּר וַיִּצְלַם עִמָּךְ וּמִיָּד אֶתָּם וַיַּעֲנוּ הַשָּׁמַר וַיִּכְבְּסוּ צִיּוֹן כְּבֹד

Cvičení (urči typ dageše):

הַמְכַפֵּלָה כְּסָף בְּדַבָּרָם וְהִנֵּנוּ הִירְדֵּן כִּיּוֹם פָּקַדְתָּ הַמּוֹשִׁי דִּבֵּר צִדִּיק הַמִּזְבֵּחַ בְּשִׁמּוֹן וְהַתְּגִלָּתִי
בְּגִבְעָה טָפְכָם וַיִּדְבֵּר בְּרָכִי פָקַד יִשְׁפוּטוּ בִּיּוֹם וְקִדְשְׁתָם בְּדַבְּרֵי יַחֲדוֹ הַצִּיל לְבַדְּךָ וְשִׁפְטִי תָבֵל
וְצִוְךָ הַדֶּרֶךְ הַמִּשְׁכָּן כְּהֻנָּתָם וְאַרְבַּע שָׁשִׁים גִּדְעֵנִי הַפָּדִים לְמִשְׁפַּחְתָּם הַגֶּרֶשֶׁנִּי וּמִשְׁמֶרְתָּם
בְּמִצְרַיִם וַיִּשְׁבַּע וְאַקְבְּרָה וַיִּבְכּוּ דִבֵּר עָמִי בְּמַעֲרָה הַמָּטָה צֹה בְּדֶרֶךְ וְזִבְחָתָהּ הַסֶּכֶת מִצִּוְךָ
וְתִשָּׁק אֱלֹה בְּסִתֵּר וַיִּנְטְשׁוּ עוֹר מִזְבַּח בְּשִׁגְעוֹן אִמְרָתָה אֱלֹהִי בְּמִדְבַּר דְּבָרְתִי וַיִּלְכַּד וּבְקִדְחָתָהּ
וּבְדִלְקָתָהּ מֵאֲשׁוֹר דֶּרֶכְךָ בְּשָׂדֶה פָּרָץ לְמִדְתִּי כָלְכֶם פִּשְׁעֵתָם מִסְפֵּר מִמֶּנִּי יִשְׁלַח נִשְׂא
וְהַתְּקַדְּשִׁתִּי וְנִוְדַעְתִּי בְּאִפִּי דְבָרְתִי תַפּוּל צִיּוֹן אֶלְגָּבִישׁ וְנִשְׁכַּב הַנְּבִיאִים הַקִּלְעִים תִּסְתַּמּוּ
לְהִלָּחֵם בְּקִיר וַיָּבֹאוּ גְמִלִים בְּשַׁעַר שְׁלַחְתִּיָּה תַחְתִּיךָ בְּעֵתוֹ הַשְּׁבִיעֵנִי כְרִיתִי גְדוֹל

Grafické značky

Mappiq (K 14.1; W 9; S 5.1)

- *Mappik* je diakritická značka (bod), která se píše pouze v souhlásce *hê* na konci tvaru, a to tehdy, když se jedná o znělou souhlásku **ה** (nikoli podklad dlouhé samohlásky).

וַיִּמְצָאָהּ שָׁמָּה אֶתְּהָ חַשְׁבָּה לְרִשְׁתָּהּ בְּנֵה אַחֻזָּתָהּ וּלְרַחֲבָהּ שִׁפְחָתָהּ גְּבֻרָתָהּ וַיִּמְצָאָהּ בְּקֶרֶבָּהּ
בְּשִׁכְבָּהּ אֶת־בְּנָהּ וְכִדָּהּ עַל־שִׁכְמָהּ אֶת־קִלְהָ יִדְעָה לְמִינָהּ עָמָה כָּחָה אֶתְּהָ שָׁמָּה לָּהּ זְנוּתָהּ

Souhrnná cvičení

1) čti nahlas, analyzuj a pojmenuj všechny grafémy těchto slov:

1. וְהִתְחַלְקוּ לִכְתָּב הִנֵּה מִצָּא בְּמָאֵד נְשִׂאִים וַיִּמְצָאָהּ אֶהְלוּ שָׂדֶה הוֹלִידוּ מָה מָה מִי אֵלֵי
וּנְתִיתִיו אָקִים צֶאֱת זָרַע שְׁלֵה מַלְכֵי עָרִים יִשְׁלִיחַ וַיָּקָם וַיִּקַּח הִזָּה אֱלֹהִים וְתִנָּס הַהֲלָכִים
מוֹצִיאֵינוּ שֶׁלַח מִתְמַהֲמָה בִּרְכָתִי וְאֶבְרָהָם בְּהַמְלוֹ לִקְרֹאתָהּ בִּיתָד כִּסְפָד יֶאֱסֹף וְתִשְׁמְרוּ אֲשֶׁר
שָׂרִי שָׂרָה מִמֶּנָּה עַל־אִפָּה אֲשֶׁתָד נְתִיתִי חֲדָשִׁים תִּלְד בְּשָׁנָה וַיּוֹלִידוּ יִשְׁמַעְעָל נִפְשָׁה וְרֹאוּבֵן
גְּבוּלָם

2. יִשְׂרָאֵל מְקוֹם כֶּסֶף אָנוּשׁ לָהּ קֹדֶשׁ שְׁמִיר עֲזָה מִצָּרִים בָּבֶל צִיּוֹן מִשְׁפָּט בְּהַקְשָׁתָהּ נִפְשׁ זִין
בְּנִימִין אִשָּׁה אָמוֹן שְׁמָגֵר וַיִּכְרֶה גְּבִיא גְּרִשׁוֹן בֵּית אֶלְף לֵב גְּדוֹל בְּשִׁכְבָּה דֶּרֶךְ נָכוֹן רֵב יִרְבְּעָם
כָּל תַּחַת יִצְחָק פָּה אֶתָּה סָבִיב עֵץ רוּחַ אֶלְעָזָר יִשְׂרָאֵל כִּנְעַן בְּצִדָּה שְׁמֵרוֹן דְּמִשְׁק לְבָנוֹן תָּבוֹר
עֵין מִזְבֵּחַ עֲשָׂרָה אֲבִשְׁלוֹם עוֹלָם אֲדָנִי צָבָא אֶחָד אֱלֹהִים חֲמִשָּׁה מִים שָׂדֶה נוֹן אֶהְל בַּעַל אָחָז
אֶלְעָזָר בָּלָק חָם בַּעַז הוֹשֵׁעַ קוֹל שֵׁם דָּבָר

2) přepiš tato slova v abecedním pořadí:

אָב לָמַד תּוֹ קִישׁ אָח אָם מִיכָה צָדִי חִית בֶּן בֵּת אֵל גֵּן הָר מִי עֵם שָׂר אֵל אָדָם טוֹב בְּנָה צָדָקָה
פֶּה קוֹף חוֹלָם צָר שָׂאוֹל דָּגֵשׁ פֶּתַח זִין אָרֶץ טוֹב יוֹם מָלָךְ אָסָא גְּבוּת שׁוּרָק נִפְשָׁה פָּאָרֶן שֵׁן

3) vlastní jména – čti nahlas a nahlas také pojmenovávej všechny jednotlivé grafické znaky:

1. בְּאֵר־שֶׁבַע יְהוּדָה דִּין אַחָאָב בְּנִימִין חֶרֶב רִבְקָה יַעֲקֹב עֵשָׂו יִצְחָק זְבוּלֹן הֶמֶן יְרוּשָׁלַיִם סָדָם
עַמְרָה תָּבוֹר יוֹנָתָן נְבוּכַדְנֶצַּר הֶבֶל לֹוי מִדְיָן אֲבִיגַיִר לֵבָן יִרְדֵּן עֲזָרָא גִדְעוֹן רַחֲבֵעָם עֶקְרוֹן בַּעַז
הוֹשֵׁעַ מִלְאָכִי יִשׁוּעַ כְּרִמְל שְׁלֹמֶה נְחֻמְיָה שְׁמַעוֹן לָאָה יוֹאֵשׁ אֲבִשְׁלוֹם הֶמֶן שְׁמִשׁוֹן חֶבְרוֹן יוֹאָב
יוֹסֵף צְדוֹק שְׁמוּאֵל יְהוּדִי יִשִּׁי שָׂאוֹל יְהוֹשֻׁפָּט יוֹנָה גִּד אֲמִרִי יִשְׁעִיָּהוּ בְּרוּךְ אֶסְתֵּר אֶפְרַיִם
בֶּת־שֶׁבַע אֲשֻׁדּוֹד שָׁקָם צָר יְהוּא נָחוּם קִין אָדָם אָדָם יִרְמְיָהוּ גִלְגָּל יוֹאֵל גִּלְעָד רַחֵל אֶהְרֹן
יְהוֹיָדָע

2. בַּלְעָם צְפַנְיָה אֲשֶׁקֶלֹן זְכַרְיָה נֹתָן מֵרִים רוּת מִשָּׁה חֶרְמוֹן שֵׁם כָּלָב עֲמוֹס מוֹאָב
עֲבֻדְיָה אֲבִיתָר יִשְׂרָאֵל כִּנְעַן שְׁמֵרוֹן דְּמִשְׁק לְבָנוֹן בָּבֶל אֲבָרָם אֲבָרָהם שָׂרָה תֵּרַח לוֹט
רֹאוּבֵן יְהוֹשֻׁעַ בַּעַל קִין אָדָם אָחָז אֶלְעָזָר בָּלָק חָם דָּוִד אֲבָרָם בְּאֵר־שֶׁבַע יְהוּדָה צָר
יְהוּא זְכַרְיָה נֹתָן מֵרִים רוּת מִשָּׁה נְבוּכַדְנֶצַּר עֲזָרָא יְהוּדִי שָׁקָם חֶרְמוֹן שֵׁם דִּין אַחָאָב
בְּנִימִין גִּדְעוֹן שְׁלֹמֶה יוֹאָב יוֹסֵף צְדוֹק שְׁמוּאֵל חֶרֶב רִבְקָה יַעֲקֹב עֵשָׂו יִצְחָק זְבוּלֹן נָחוּם
נְחֻמְיָה שְׁמַעוֹן לָאָה יוֹאֵשׁ

Slovíčka:

בְּרֵאשִׁית	na počátku (první tvar Gn 1,1; označení knihy Gn)
שְׁמוֹת	jména (první termín Ex 1,1; označení knihy Ex)
אֵל	bůh, božstvo (sg)
אֶל	<i>prep</i> k, ke, směrem do / proti, vůči
אֱלֹהִים	bohové, božstva (<i>pl</i>) / Bůh
אָדָם	člověk, lidský tvor
אָנוּשׁ	člověk (<i>poet</i>)
אֲדֹנָי	pán
אֲדֹנִי	Pán, Panovník (pouze o Hospodinu)
מָלַךְ	kralovat, být králem
מֶלֶךְ	král
דָּבַר	mluvit, promlouvat, oslovovat
דְּבָר	slovo / událost / čin / záležitost
אָב	otec
בֶּן	syn
אֶרֶץ	země

osobní zájmena (samostatná):

אֲנִי / אֲנִי	já	(<i>pron pers</i>)
אַתָּה	ty	(<i>pron pers m</i>)
אַתְּ	ty	(<i>pron pers f</i>)
הוא	on	(<i>pron pers</i>)
היא	ona	(<i>pron pers</i>)
אֲנִיחָנוּ / נִחָנוּ	my	(<i>pron pers</i>)
אַתֶּם	vy	(<i>pron pers m</i>)
אַתֶּן / אַתְּנָה	vy	(<i>pron pers m</i>)
הֵם / הֵמָּה	oni	(<i>pron pers m</i>)
הֵנָּה / הֵן	ony	(<i>pron pers f</i>)

LEKCE 2.

Masoretské poznámky k textu

qərē' – kətīb (K 15; W 15; S 7.1)

V masoterském textu se vyskytují tvary, u nichž je malým kolečkem nad textem⁸ označeno, že písarská tradice (tzv. *masora*) zde navrhuje opravu, úpravu či vypuštění konsonant. Správné „čtení“ souhlásek (tzv. *kətīb*) je uvedeno na okraji (tzv. marginální *masora*). Samohlásky správného čtení jsou ovšem vepsány k původně psaným souhláskám (tzv. *qərē'*, co je „psáno“).⁹

Příklady:

masora / qərē'

text / kətīb

1. וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי אֱהֲלִיבָמָה בִּתְעֵנָה בִּתְצַבְעֹון

אהלו ... עַד־בֵּית־אֵל עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הָיָה שָׁם אֱהֵלָה (Gn 36,14)

במתי 2. יִרְכְּבֵהוּ עַל־בָּמֹתַי אֶרֶץ... (Dt 32,13)

כשמעו 3. וַתַּצְלַח רוּחַ־אֱלֹהִים עַל־שָׂאוֹל בְּשָׂמְעוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה (1S 11,6)

לו 4. לֹא צָר וּמְלֹאךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם... (Iz 63,9)

(dále např. Gn 8,17; 12,8; 33,4; 49,10; 1Kr 12,7.21; 15,15.18)

⁸ Tzv. *circellus masoreticus*.

⁹ V celém biblickém textu se jedná o 1314 případů.

qārē' perpetuum (K 15; W 15; S 7.2)

Tři případy jevu *qārē' – kātīb* se v textech vyskytují natolik často, že se „zvláště vokalizované“ tvary ani neoznačují, ani se v marginální masoře neuvádějí jejich variantní souhlásky.

Jedná se o tyto čtyři frekventované tvary:

	<i>kātīb</i>	<i>qārē'</i>	výslovnost	význam	frekvence
1.	יְהוָה	אֲדֹנָי	' <i>adōnāj</i>	Hospodin / Panovník	5658×
2.	יְהוָה	אֱלֹהִים	' <i>elōhîm</i>	Hospodin / Bůh	271×
(pouze ve spojení אֲדֹנָי יְהוָה „Panovník Hospodin“)					
3.	הוּא	הִיא	<i>hî'</i>	ona	128×
4.	יְרוּשָׁלַם	יְרוּשָׁלַיִם	<i>jərûšālajim</i>	Jeruzalém	205×

Příklady:

1. אוֹי לִי ... כִּי אֶת־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צָבָאוֹת רָאוּ עֵינַי (Iz 6,5)
2. כִּי אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא (Ex 20,5)
3. אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי: (Lv 27,34)
4. כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה (Iz 7,7)
5. וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הוּא הִיְתָה אִם כָּל־חַי: (Gn 3,20)
6. בָּעֵת הַהוּא יִקְרָאוּ לִירוּשָׁלַם כְּסָא יְהוָה (Jr 3,17)
7. וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מֵהַהוּא (Nu 13,18)

Slabiky (K 18; W 2; S 8)

- Každá slabika začíná jednou souhláskou.
- Samohláska může být plná, redukováná či vyprchaná.
- Slabika může, ale nemusí být uzavřena další souhláskou (až na výjimky jen jednou).

Slabiky dělíme na:

otevřené	↔	zavřené
přízvučné	↔	přízvučné
krátké	↔	dlouhé

Pravidla vztahů:

	<i>přízvučná</i>	<i>nepřízvučná</i>
<i>otevřená</i>	dlouhá יהוּדָה <i>jə-hû-dâ</i>	dlouhá בְּנֵה <i>bā-nâ</i>
	Pozor však na výjimky, například:	
	<i>zavřená</i>	
	נֶעַר <i>nā-‘ār</i>	פְּעֻלָּתְכֶם <i>pō-‘ol-chem</i>
	dlouhá či krátká	krátká
	זָהָב <i>zā-hāv</i>	יִשְׂרָאֵל <i>jīs-rā-‘ēl</i>
	מֶלֶךְ <i>mā-lāch</i>	

Základní pravidlo o slabikách

Následující schéma popisuje libovolný tvar v přepisu do latinky:

x = libovolná souhláska, o = libovolná samohláska, z = souhláska uzavírající slabiku

$\check{o}$ = krátká samohláska, $\bar{o}$ = dlouhá samohláska, $\hat{o}$ = dlouhá samohláska s podkladem

$\emptyset$ = krátká samohláska

obecné schéma tvaru:	$xo/ xo/ xo/ xo(z)$
slovo v plném důrazu	(<i>status absolutus</i>): $x\check{o}x/ \emptyset/ x\bar{o}/ x\hat{o}(z)$
slovo ve vedlejším důrazu	(<i>status constructus</i>): $x\emptyset/ x\check{o}x/ \emptyset/ x\bar{o}(z)$

Příklady:

דָּבָר	<i>dā-vār</i>	דָּבָר	<i>dā-bār</i>
צִדְקָה	<i>ṣā-dā-qā</i>	בְּצִדְקָה	<i>bā-ṣīd-qāt</i>
פָּנִי	<i>pā-nê</i>	פָּנִים	<i>pā-nîm</i>
לִפְנֵי	<i>lîf-nê</i>	לִפְנֵם	<i>lā-fā-nām</i>

מִלֵּךְ מְלָכִים מְלִכְנוּ מְלָכָה מְלַכְת מְלָכוֹת מְלִכֶּם מְלִכִּי מְמַלְכָּה מְלוּכָה מְלַכְת מְלִכְנוּ

Tomuto pravidlu nepodléhají tzv. neproměnné slabiky, to jest:

- slabiky zavřené nepřízvučné
- slabiky s podkladem (*mater lectionis*)
- slabiky s polohláskou (*ḥatefem*), tj. tzv. vypáčené slabiky

Příklady:

בְּאֶדְמָה	<i>bā-'a-dā-mā</i>	אֲשׁוּרִים	<i>'āš-šû-rîm</i>
כּוֹכְבִּים	<i>kô-kā-bîm</i>	הָאֲרָצוֹת	<i>hā-'a-rā-šôṭ</i>
כְּתוּבֵי	<i>kā-tû-bê</i>	כְּסָאֲנוּ	<i>kîs-sê'-nû</i>
הוֹלִידוּהוּ	<i>hō-lî-dû-hû</i>	אֲבָנִים	<i>'a-bā-nîm</i>

הַבְּהֵמָה וְלֹאֲדָם אַחֲרֵי-שִׁבְתָּ אֱלֹהִים מִהִתְכוּנֹת קִדְמַת-אֲשׁוּר וְאֶת-כָּל-פְּנֵי-הָאֲדָמָה הַקִּימוֹת
נִחַלְתָּ-בָנִים כּוֹכְבִּים לְשִׁלְמָה בִּירְכֶתִי-בֵיתְךָ תִּרְדָּמָה עֲרוּמִים עֵינֵי-שִׁנְיָהֶם בְּרֹאשִׁית
(viz též souhrnná cvičení 3. lekce)

Opakování elementárky a kombinatoriky

Určuj všechny grafické znaky a druh, délku a přízvučnost slabik:

1 וַיְהִי כָל-הָאָרֶץ שָׁפָה אֶחָד וּדְבָרִים אֶחָדִים: 2 וַיְהִי בְנִסְעָם מִקֵּדָם וַיִּמְצְאוּ בִקְעָה בָּאָרֶץ
שֹׁנָעַר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם: 3 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ הִבָּה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרָפָה לְשִׂרְפָּה וְתִהְיֶה לָּהֶם
הַלְּבָנָה לְאַבֵּן וְהַחֲמֹר הִיא לָהֶם לַחֲמֹר: 4 וַיֹּאמְרוּ הִבָּה נִבְנֶה-לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם
וְנַעֲשֶׂה-לָּנוּ שֵׁם פֶּן-נִפְּוֹץ עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ: 5 וַיֵּרֶד יְהוָה לִרְאֹת אֶת-הָעִיר וְאֶת-הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר
בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם: 6 וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עַם אֶחָד וְשָׁפָה אֶחָד לְכָלם וְזֶה הַחֲלֹם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה
לֹא-יָבִיעַר מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת: 7 הִבָּה נִרְדָּה וְנִבְלָה שֵׁם שְׁפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ
שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ: 8 וַיִּפֹּץ יְהוָה אֹתָם מִשָּׁם עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ וַיַּחְדְּלוּ לִבְנֹת הָעִיר: 9 עַל-כֵּן קָרָא
שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי-שָׁם בָּלַל יְהוָה שִׁפְתֵי כָל-הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הִפְצֵם יְהוָה עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ: (Gn 11)

Značky

a) meteg (K 14.5; W 3; S 6.1)

- Meteg označuje dílčí důraz, zejména v případech, kde se vyskytuje otevřená slabika před slabikou s vyprchaným vokálem (před *š^owa' mobile*).

Příklady:

הַכֹּהֲנִים	ha-kō-h ^a -nîm
הִיתָה	hā-j ^o -tâ
הַמְדַּבְּרִים	ha-m ^o -dab-b ^o -rîm
הָאֲנָשִׁים	hā-'a-nā-šîm
כַּתְּבָה	kā-t ^o -vâ
הַלְלוּיָהּ	ha-l ^o -lû jah

sr. podobné tvary:

יֵרְאוּ	jir-'û (2 slabiky)	oni vidí	(רָאָה)
יִרְאוּ	jî-r ^o -'û (3 slabiky)	oni se bojí	(יָרָא)

b) maqqef (K 14.3; W 6; S 6.2)

אֶל־דָּוִד בַּת־שֶׁבַע גַּם־אָנִי וַיַּחֲרֹאף אֶל־אַרְץ שׁוֹר־צָבָאוּ אֲשֶׁר־אַהֲבֵתָ אֶל־תְּשֻׁלַּח כִּי־יֵרָא
אִם־תַּעֲשֶׂה עַבְדִּי־יִצְחָק אֶל־הַנַּעַר וְלֹא־יָדַע אִף־יִהְיֶה גַם־הוּא לֹא־יֵאבָה אֲשֶׁר־אֲנִי מִבְּנוֹת־חַת
מִי־אַתָּה עַד־מָאֵד

- Změnou přízvuku dochází u některých slov ke změně vokalizace:

אֵת ← אֶת (*nota accusativi*)

אֶת־מֹשֶׁה אֶת־שִׁבּוֹתָךְ אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַטּוֹב אֶת־יָדוֹ וְאֶת־הַמּוֹת וְאֶת־הָרַע אֶת־יְהוָה
וְאֶת־הַנָּגֶב

כָּל ← כֹּל (celý, všechen, každý)

כָּל־הָרַעָה לְכָל־הָאֵתוֹת כָּל־אַרְצוֹ בְּכָל־לִבָּבְךָ כָּל־אִישׁ בְּכָל־הַגּוֹיִם

někdy naznačuje *enclisis* –

שָׁכַב־נָא יְהִי־לִי לֶךְ־לְךָ אֶמְר־לוֹ שְׁבוּ־לָכֶם וַיִּמְצְאוּ־שָׁם לֶךְ־נָא וַיִּתֶּן־לָךְ לִקְחַת־לוֹ

může spojovat v jeden přízvučný celek i více tvarů –

אֶת־כָּל־מִצּוֹתָיו אֶת־בֶּן־הָאֵמָה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ אֶת־כָּל־דְּבָרֵי־הַתּוֹרָה

Přízvuk, akcenty (K 16–17; W 13; S 6.3)

Tabulka značek a jmen přízvuků je uvedena ve standardních vydáních biblického textu.

V této cvičebnici jsou příležitostně užívány pouze tři z nejdůležitějších děličů:

<i>sillûq</i>	◌ֹ	אָדָם	הַמֶּלֶךְ	לֵאמֹר	יִשְׂרָאֵל
<i>'atnāḥ</i>	◌ֶ	אָדָם	הַמֶּלֶךְ	לֵאמֹר	יִשְׂרָאֵל
<i>zaqēf</i>	◌ֻ	אָדָם	הַמֶּלֶךְ	לֵאמֹר	יִשְׂרָאֵל

Cvičení – viz věty a texty následujících lekcí.

Osobní zájmena samostatná (K 27; W 28; S 11.1)

	<i>singulár</i>	<i>plurál</i>
1.	אֲנִי / אַנְכִי já	אֲנַחְנוּ נַחְנוּ וְאַנּוּ my
2. m	אַתָּה ty	אַתֶּם vy
2. f	אַתְּ ty	אַתֶּן vy
3. m	הוא on	הֵם / הֵמָּה oni
3. f	היא ona	הֵן / הֵנָּה ony

• Cvičné věty:

1. וַיֹּאמֶר יִצְחָק (אֶל-יַעֲקֹב) מִי-אַתָּה וַיֹּאמֶר אֲנִי בְנֶדָךְ עֶשָׂו: (Gn 27,32)
2. הִיא הָעִיר הַגְּדוֹלָה:
3. וְעַתָּה | אֲדֹנִי יְהוָה אַתָּה-הוּא הָאֱלֹהִים וּדְבַרְיָךְ יְהִיו אֱמֹתָ ...: (2S 7,28)
4. בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת יְהוָה אֶת-אַבְרָם בְּרִית ...: (Gn 15,18)
5. הִיא ... אִם כָּל-חַי: (Gn 3,20)
6. וַיֹּאמֶר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
7. יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים:
8. כִּי-עָפָר אַתָּה:
9. וְאַתֶּם יֹשְׁבִים בִּירוּשָׁלַם:
10. כִּי אִשָּׁה יָפֶת מְרֹאָה הוּא:
11. הוּא אִם כָּל-אֶרֶץ מִצְרַיִם:

Slovíčka:

וַיֹּאמֶר	„a řekl“ (<i>q impf 3. sg m</i>)
יְהוָה	JHWH, <i>nom propr</i> Boha Izraelského, „Hospodin“
יְהוָה → אֲדֹנָי	(vyslov <i>'adōnâj; q³rē' – k³tīb</i>)
יְהוָה → אֱלֹהִים	(vyslov <i>'elōhîm; q³rē' – k³tīb</i>)
מִצְרַיִם	Egypt <i>nom propr</i>
כָּל-כָּל	celý / každý / všechen
אֶת-אֵת	<i>nota accusativi</i> (označuje 4. pád)
בַּת	dcera
אִם	matka
רוּחַ	duch / dech / vítr
שֵׁם	jméno
כִּי	1. zajisté, vpravdě (stvzující částice) 2. že, protože, neboť (ve vedlejších větách)
יְרוּשָׁלַיִם	Jeruzalém (<i>nom propr</i>)

LEKCE 3.

Spojka ו (K 85.2; W 21; S 13.1)

Základní tvar:

- Spojka ו (*waw copulativum*) se podobně jako proklické předložky כ, ב, א a ל připojuje na začátek slova a tvoří s ním jeden tvar. Vytváří vyprchanou slabiku s pahláskou *šewa 'mobile*.

וְאִם וְהוּא וְהִיא וְהָעָם וְאֶל־תִּגְדֹּל וְאִישׁ וְאַתֶּם־מִי וְגַלְתִּי וְעָלוּ וְלֹא־יְהִיָּה וְשָׁתוּ וְזָרְעוּ וְעָשָׂה
וְאוֹתִי וְאַחֵר וְהַמְּזוּזָה וְדַעַת וְשִׁנְאַת־חֶמֶס וְאַמְרָתִי וְשׁוֹב וְאַתָּה וְחֵיל וְעַתָּה וְשָׁב וְרַחוּם

Zvláštnosti napojování:

- Pokud tvar, k němuž se spojka *waw* připojuje, začíná souhláskou ו s vyprchanou samohláskou (*šewa 'mobile*), mění se vokál slabiky na dlouhé *i* (např. יְהוּדָה → יוֹהוּדָה).
- Pokud slovo začíná slabikou s polohláskou (*hatefy*), má vokál slabiky tutéž barvu jako následující vypáčená slabika (např. וְאַמְתָּ).
- U tvarů začínajících konsonantem א se tato souhláska může stát podkladem dlouhé samohlásky (např.: וְאֵלֶּהִים).
- U retných souhlásek na počátku tvaru má spojka podobu ו (např. וּבְקָרָה), totéž může nastat také u tvarů začínajících slabikou s *šewa 'mobile* (např. וְשִׁמּוֹאֵל).

וְאֶכֶל וְהָלִי וְבָרִיתוֹ וְבָהוּ וְאַתָּנוּ וְשִׁמּוֹ וִירוּשָׁלַם וְהַשִּׁיבֹתִים וּבְדָבָר וְצִדְקִיָּהוּ וּמַעֲשֵׂה וְהַבְּהֵמָה
וְגִמְרִיָּהוּ וּבְיָמִים וְרַב־חֶסֶד וּבִיָּהוּה וְאֲנִי וּבְרוּךְ וְעַל־כָּל־עֲדַת־יִשְׂרָאֵל וּבֶן וְרָע וְלִשְׁמָד וְהָאָרֶץ
וְעַד־אָרֶץ וְאֲנָשׁוּ וְהֵמָּה וְקִרְאָנָה וְהַמֶּלֶךְ וּמַה־אַתָּה וְכֹזֵה וְאֲנִי וּבִפְסִילֵיהֶם וְאַמְתָּ וְאֲדָנִי וּבֵית
וְנִדְעָה וּבִטָּח וְחִמְרִים וְהַרְשָׁעִים וּבְגָדִים וְאֱלֹהִים וְהַאֲחִזּוּ וְחָצִי וְשִׁמּוֹאֵל וְשָׂאוֹל וְיִשְׂרָאֵל וְיָהוּה
וְדָבָר וְאַל־חָצִי וְהִיא וּמָחָר וְאֵד וְכֶסֶף וְיָרֵחַ וְיָהִי וְלִילָה

Gramatický člen (K 35; W 16; S 12.1)

- Základním tvarem gramatického členu (determinační prefix) je slabika *ha-* uzavřená první souhláskou daného tvaru, jež je proto zdvojena (např. הַדָּבָר).

הַשָּׁמַיִם הַמֶּלֶךְ הַנֶּעֱרָה הַיָּמִים הַדְּבָרִים הַבְּרָזֵל הַבֵּיתָה אֶת־הַלְבָּבוֹת הַזֹּאת וְהַשְּׁמָעָה הַגּוֹיִים
כָּל־הַנֶּעֱרָרִים הַצֶּפֶה הַנֶּעֱרַר הַקִּדְשִׁים הַדָּלֶת הַיָּלֵד אֶת־הַנּוֹתָרִים הַמִּדָּה הַגְּלָגְלָה אֶל־הַשָּׂדֶה

Zvláštnosti napojování:

- Před laryngálními hláskami (א ה ח ע ר), které se nezdvojují, zůstává slabika členu uzavřená. Dochází buď k náhradnímu, či virtuálnímu prodloužení samohlásky, případně i jejímu zabarvení do *e*. Zdvojení první souhlásky tvaru odpadá také v případech, kde nese vyprchanou slabiku (*šewa 'mobile*).

- U nominálních tvarů (substantiv, adjektiv a číslovek) se v hebrejštině morfologicky rozlišuje stav (*status absolutus* a *status constructus*), rod (*masculinum* a *femininum*) a číslo (*singulár*, *plurál* a u některých slov také *duál*).

Tvarosloví nominálních tvarů se tvoří koncovkami (a vokalizací slabik):

	<i>masculinum</i>		<i>femininum</i>	
	<i>st abs</i>	<i>st cs</i>	<i>st abs</i>	<i>st cs</i>
<i>sg</i>	—	—	הַ	תַּ
				תַּ
				תַּ
				תַּ
				תַּ
<i>du</i>				תַּ
<i>pl</i>				תַּ

- věty (určuj podle koncovek rod, číslo a status):

[illegible]

שְׁנֵי דְמוּת־אֱלֹהִים נִהְרִים הָאֲנָשִׁים מֵאֲתִים בְּהֵמָה אַחֹת אִיבִי זַעַת וְזֹאת־אִמְרַת מִלְחָמָה יָדִים גְּפָרִית וּמֵאֶת־שֹׁנָה מֵאֲרִיּוֹת הַזֹּחֶלֶת שְׁנִים מֵרֶאשִׁית־שָׁאוֹל בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל פְּעָמִים שְׁלֹשִׁים מֵאוֹת לְשִׁבְעַת מִנְעֲרֵי־יוֹאָב מֵהִנָּעֲרִים הַכְתֶּרֶת מְלָכוֹת נִקְמוֹת תִּרְדְּמָה שְׁנִים יְהוּדִית וּמֵאֲתִים וַחֲמַת־מִים שְׁמוֹת יִשְׁבִּי מִדְּבַר־תְּמִים מְעַרֵּת רַבִּים אֲפָרִים שְׁפַת שְׁאֲרִית עֲבָדִים הַמַּעֲלוֹת דְּבָרֵי מִמְלָכוֹת שִׁפְחָת וּשְׁלָמִים תָּמִים וּבִכְנָרוֹת הַשְּׁנִית עֲשֶׂרֶת לְאַחֲזֵת הַיּוֹת חֲטִים זָכָר וּנְקֵבָה זַעֲקַת־סֹדֶם הַפְּרָשִׁים נִמְרָצָת

• věty (rozpoznávej a určuj nominální tvary):

יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל: וְהֵם מְלָכִים רָעִים בְּעֵינֵי כָל־אֲנָשִׁי יְהוּדָה: וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאָדָמָה עַץ הַחַיִּים וַעַץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע: וַיֹּאמֶר יִצְחָק הַקָּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִידִים יָדֵי עֲשׂוֹ: וַיְהִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאֶת שָׁנָה: וַיַּעַל דָּוִד עֲלוֹת לִפְנֵי יְהוָה וּשְׁלָמִים: כְּשִׁמְעַ עֲשׂו אֶת־דְּבָרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צָעָקָה גְּדֹלָה וּמָרָה עַד־מָאֹד: וַיְהִי עֲשׂו בֶן־אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־יְהוּדִית בַּת־בְּאֲרִי הַחֲתִי וְאֶת־בְּשֵׁמֶת הַחֲתִי וַתְּהִיֵּן מֵרַת רוּחַ לִיִּצְחָק וּלְרַבֵּקָה: וַיֵּרָא יְהוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בְּאֶרֶץ וּכְלִי־צָר מִחֲשָׁבוֹת לְבָבוֹ רַק רַע כָּל־הַיּוֹם:

Zbytky pádů – akuzativ směrový (K 41; W 35; S 16.3)

מִצָּרִים ← מִצָּרִימָה / אֶרֶץ ← אֶרֶצָה / חוּץ ← הַחוּצָה / שָׁמַיִם ← שָׁמַימָה / שָׁם ← שָׁמָּה

• věty:

וַיִּשְׁתַּחֲוֶהוּ אֵפִים אֶרֶצָה: וַיְהוָה אָמַר אֶל־אַבְרָם שְׂאֵנָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אַתָּה שָׁם צָפֹנָה וְנִגְבָּה וְקִדְמָה וְיָמָה: וַיּוֹצֵא יְהוָה אֶת־אַבְרָם הַחוּצָה: וַיֹּאמֶר הַבְּטָנָא הַשְּׁמַימָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים:

Nepravdelná nomina (K 45; W 30; S 21)

• tvary:

אָב אַחֵי אָבִי בָנוֹת אַח אַחֹת בֶּן־אָבוֹת עִיר אֲשֶׁת מִים אִישׁ בְּנֵי עָרִים מִי אַחִים נָשִׁי בַת בָּנִים אִשָּׁה בָנוֹת אֲנָשִׁים אָבוֹת רָאשִׁים אַחֹת בֶּן אֲנָשִׁי שְׁמַיִם נָשִׁים

• věty:

- וַיִּקַּח אַבְרָם וַנְּחֹר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם אֲשֶׁת־אַבְרָם שָׂרִי וְשֵׁם אֲשֶׁת־נְחֹר מִלְכָּה בַת־הָרָן אֲבִי־מִלְכָּה וְאָבִי יִסְכָּה: (Gn 11,29)
- מִסְפַּר אֲנָשִׁי עִם יִשְׂרָאֵל ... בְּנֵי פְרַעָה אֲלֵפִים מֵאָה שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם בְּנֵי שְׁפֹטִיָּה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם ... בְּנֵי עֵיִלִם אֲלֶף מֵאֲתִים חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה: (Ezd 2,2n)
- יֹסֵף רָעָה אֶת־אָחִיו ... אֶת־בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נָשִׁי אָבִיו: (Gn 37,2)
- וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־אֲשֶׁת אוּרִיָּה הַחֲתִי לְהִיּוֹת לוֹ לְאִשָּׁה: (2S 12,10)
- וַעֲמָשָׂא בֶן־אִישׁ וְשִׁמוֹ יִתְרָא הַיִּשְׂרָאֵלִי אֲשֶׁר־בָּא אֶל־אֲבִיגַיִל בַּת־נָחֵשׁ אַחֹת צְרוּיָה אִם יוֹאָב:
- וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־אֲנָשִׁי יִשְׂרָאֵל ...: (1S 8,22)
- אֵז תְּבַאנָּה שְׁתֵּים נָשִׁים זָנוֹת אֶל־הַמֶּלֶךְ ...: (1Kr 3,16)

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Cvičebnice biblické hebrejštiny.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.